

YUBİLEYLƏR

BAYRAM RZAYEV

NAXÇIVANIN İLK ƏCZAÇI ALİMİ

Heç kim unudulmur.

Məmmədov Qazənfər Məhərrəm oğlu 1927-ci ildə Nəraşen (Kəngərli) rayonunun Yurdçu kəndində sadə kəndli ailəsində doğulmuşdur. İbtidai təhsilini Yurdçu kəndində almış və Qıvraq kəndində orta məktəbi bitirmişdir. 1945-ci ildə Azərbaycan Tibb İnstitutunun Əczaçılıq fakültəsinə daxil olmuşdur. Tələbəlik dövründə müəllimlərin dərin hörmətini qazanmışdır. 1949-cu ildə institutu Əczaçılıq fakültəsi ixtisası üzrə tam kursu fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş və Dövlət İmtahan Komissiyasının 1949-cu il 01 iyun tarixli qərarı ilə ona əczaçı ixtisası verilmişdir.

O, 1952-ci ildən Naxçıvan şəhərində nümunəvi sayılan mərkəzi əcaxanada müdir vəzifəsində çalışmışdır.

Ali təhsillə kifayətlənməyən Q.Məmmədov həmişə öz ixtisasının artırılması qayğısına qalmışdır. Əbəs yerə deyil ki, 9 maydan 30 avqust 1957-ci ilədək Kiyev İnstitutunda həkimləri təkmilləşdirmək kursunda çalışmışdır. Kursu qurtardıqdan sonra ona verilən vəsiqədə yazılmışdır: Q.Məmmədov zəçot və imtahanları müvəffəqiyyətlə vermiş, bütün praktiki tapşırıqları İnstitutun laboratoriyalarında və Kiyev şəhərinin apteklərində yerinə yetirmişdir. Onun biliyi yoxlandıqda müsbət qiymət almışdır.

Q. Məmmədov Azərbaycan Tibb İnstitutunun aspiranturasında oxumuş və aspiranturayı bitirdikdən sonra 20 aprel 1965-ci ildə Tiflis dövlət tibb institutunda "Azərbaycanda yayılmış bəzi məhmiz çiçək növlərində alkaloidlərin miqdan haqqında" mövzusunda dissertasiya müdafiə etmiş və farmasevt elmləri namizədi, alimlik dərəcəsi almışdır.

Qəzənfər həkimin rəhbərliyi ilə bir neçə əməkdaş da dissertasiya müdafiə edərək biologiya elmlər namizədi, alimlik dərəcəsi almışlar. Onlardan B.İbrahimov və M.Fətullayev göstərmək olar. Qəzənfər həkimin elmi fəaliyyəti 60-dan artıq elmi əsərdə, iki monoqrafiyada və çoxsaylı qəzet məqalələrində dərc olunmuşdur.

05 İyul 1973-cü ildə Azərbaycan SSR EA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Q.Məmmədov. Elmi Mərzədə baş elmi işçi, az sonra isə laboratoriya müdiri vəzifələrində çalışmağa başlamışdır. Q.Məmmədov Elmi Mərkəzdə fəaliyyəti dövründə bir sıra mövzu və işlərin rəhbəri olmuşdur: 1. Naxçıvan MSSR florasından şislərə və yanıqlara qarşı yeni xammal mənbələrinin aşkarlanması, onların ehtiyatlarının sənaye miqyasında istifadəsi üçün qiymətləndirilməsi, onlardan tibbi preparatların alınması və farmasevtik və kliniki sınaq üçün verilməsi. 2. Naxçıvan MSSR-də ot aşısı maddələrinin ayrılma metodlarının işlənməsi, ehtiyatlarının müəyyənəşdirilməsi və praktiki tətbiqi üçün təkliflər verilməsi. 3. Naxçıvan MSSR-in boyayıcı bitkilərinin öyrənilməsi, istifadəsi və onların ehtiyatlarının müəyyənəşdirilməsi. 4. Naxçıvan MSSR-nin dərman, yem və digər faydalı bitkilərinin tədqiqi, rasiional metodlarının

işlənməsi və praktiki tətbiqi. 5. Naxçıvan MSSR-in dərman və faydalı bitkilərinin tədqiqi və praktiki istifadə metodlarının işlənməsi. 6. Naxçıvan ərazisində bitən südləyən növünün kimyəvi tərkibinin öyrənilməsi. 7. Qaytarma bitkisindən aşı maddələrinin alınma texnologiyasının işlənməsi və alınan nəticələrdən təcrübə qurğusunun proyektində istifadə edilməsi. Mövzulardan aydın görünür ki, Q.Məmmədov muxtar respublikanın dərman və aşı bitkilərinin gözəl bilicisi olmuşdur. Təsadüfi deyildir ki, xına və basma bitkilərinin introduksiyası və saflor bitkisi üzrə aparılan işlərə də rəhbərlik etmişdir. Eyni zamanda Məmmədov bölgədə geniş yayılmış sarı çiçəyin işlənmə texnologiyasının hazırlanması və onun su ilə ekstraksiyasından alınan məhluldan zəfəran əvəzinə boyaq maddəsi kimi qənnadı məmulatında istifadə olunması işlərinə də rəhbərlik etmişdir.

Q.Məmmədov fəaliyyəti dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. O, Vavilov adına medal, Lenin yubiley medalı, Naxçıvan MSSR Ali Sovetinin Fəxri fərmanları ilə mükafatlandırılmışdır. O, Bilik cəmiyyətinin fəal üzvü olmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin 2014-cü il 17 yanvar tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Naxçıvan Muxtar Respublikasının 90 illik yubileyinə həsr olunmuş Tədbirlər Planı"na əsasən nəşr olunmuş "Naxçıvan 1924-2014" iri həcmli məcmuədə "həmyerlilərimizdən elmi işçilər" başlığı altında Qəzənfər həkimin şəkli də verilmişdir.

Q.M.Məmmədov gözəl ailə başçısı idi. O, iki dəfə ailə qurmuşdur. Birinci nikahdan üç oğlu – Namiq, Vaqif və Faiq dünyaya gəlmişlər. Namiq NDU-nun coğrafiya fakültəsini bitirmiş və Naxçıvan şəhərində məktəb direktoru vəzifəsində çalışmış, Azərbaycan respublikasının əməkdar müəllimi, muxtar respublikanın millət vəkili olmuşdur. Hazırda təqaüddədir. Vaqif Məmmədov atasının yolu ilə gedərək Azərbaycan Tibb institutunun müalicə-profilaktika fakültəsini bitirmiş, Hərbi Akademiyada tibb xidmətinin rəisi vəzifəsində işləmişdir. Hazırda hərbi təqaüddədir. Faiq NDU-nun Biologiya fakültəsini bitirmiş, hazırda Ali Hərbi Akademiyada müəllim vəzifəsində çalışır. İkinci evlilikdən iki qızı olmuşdur – T.Məmmədova və S.Məmmədova. Tərhan da atasının yolu ilə gedərək Tibb İnstitutunun Əczaçılıq fakültəsini bitirmiş, hazırda Türkiyədə Ankara şəhərində ixtisası üzrə çalışır. Səadət Azərbaycan Xarici dillər Universitetinin ingilis dili fakültəsini bitirmiş, hazırda Kanadada tərcüməçi kimi fəaliyyət göstərir.

Q.Məmmədov 1985-ci ildə mart ayının 2-də qəflətən ürək xəstəliyindən vəfat etmişdir.

Q.M.Məmmədov geniş görüş dairəli əczaçı alim, gözəl ailə başçısı, sədaqətli dost olmuşdur. Heç kim unudulmur. Onun əziz xatirəsi dostlarının və yaxınlarının qəlbində daima yaşayacaqdır.